

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. aprila 1892.

Politiški oddelek.

Sedanji položaj.

Ko se zopet snidejo poslanci na Dunaju, našli bodo politični položaj nekoliko premenjen. Sicer državni zbor še vedno ne bode imel trdne večine, ali vendar bodo odnošaji mej strankami in vlado nekoliko drugačni. S tem predruženim položajem bode računati našim državnim poslancem.

Minoli petek je spravi odsek češkega deželnega zbora v Pragi imel sejo, katera je velicega pomena. Namestnik je dal pojasnila o vladnem stališču nasproti spravi. Hkratu so pa tudi veleposestniki in Staročehi še pojasnili svoje stališče. Ta pojasnila so pa bila taka, da so silno razdražila vodji čeških Nemcev Plenerja in Schmeykala, ki sta takoj v tej seji silno zabavljala proti vladi, Staročehom in veleposestnikom. Ko bi nemški liberalci še imeli pogum vstopiti v odločno opozicijo proti vladi, bilo bi sedaj pričakovati, da zopet zapusté češki deželni zbor. Ker pa Plener ve, da bi vsi Nemci sedaj ne šli za njim, se tudi za kaj takega ne bode odločil. Vsaj iz njegovega govora nismo mogli posneti, da bi levica sploh nameravala storiti kak odločen korak.

Vseh podrobnosti te seje tukaj ne bomo navajali. Le to naj povemo, da je namestnik se izrekel, da vlada še vedno želi, da se izvrši sprava, da pa ni obljubil, da bi kaj storila za to administrativnim putem, če tudi ga je Plener izrecno pozivljaj, da se o tem izreče. Na vse te pozive je grof Thun molčal. Pomenljivo je pa tudi, da je namestnik v svoji izjavi nekako odobraval stališče veleposestnikov. Iz vsega se je videlo, da so se vlada in veleposestniki o tem odgovoru poprej na tančno dogovorili. Mi smo tukaj nalašč rekli vlada ne pa grof Thun, ker namestnik v svojem odgovoru ni izražal svojih nazorov, temveč nazore dunajske vlade. Vladni odgovor se je namreč poprej sklenil v minister-skem svetu na Dunaju.

Mi ne vemo, kako se je vršilo ministersko posvetovanje, so li vsi ministri bili za ta odgovor, je li grof Kuenburg kako drugo obliko predlagal. Nam zadostuje, da je nazadnje se tudi levičarski pristaš v ministerstvu zadovoljil s tem odgovorom, ki je tako zbodel Plenerja in Schmeykala. Ker je stvar velike načelne važnosti, bi bila dolžnost grofa Kuenburga, da dá svojo demisijo, če se ž njo ne strinja. S tem da svoje ostavke ni dal, je prevzel vso odgovornost za namestnikov odgovor. To je faktum, s katerim bode moral računati Plener. Grof Kuenburg ima na leviici gotovo še druge somišljenike. Izvestno je dobro vedel, da ravna v zmislu teh somišljenikov, če v tej stvari strun do skrajnosti ne napenja. Ko bi Plener le hotel celo stvar uporabiti proti vladi, se bode kmalu prepričal, da on ni več vsemogočni vodja zjedinjeni leviici in bi kaj lahko pripravil do tega, da bi levica razpala. Veleposestniki bi se odločili od demokratičnih elementov.

V seji spravnega odseka pa tudi ni manjkalo družih zanimivih momentov. Pred vsem moramo omeniti, da se je od češke strani z vso odločnostjo naglašalo, da se poprej mora izvršiti popolno narodna enakopravnost, še le potem je mogoče nadaljevati spravo. Te izjave so bile tako določne, da tudi Nemcem ni moglo prikrito ostati, da kako ceno je sprava mogoča. V tem odseku so tudi Mladočehi imeli priliko povedati svoje mnenje. Ali nobeden izmed njih ni naglašal, da je treba pred vsem izvesti državno pravo, potem je še le sprava mogoča. Videlo se je, da so se na tihem odrekli že temu svojemu aksijomu. Sedaj bi bili pripravljeni tudi privoliti v spravo, če se le izvede narodna enakopravnost. Baš to je silno velikega pomena, vidi se, da se polagoma napravljajo tla, na katerih se bodo vse češke stranke lahko zjediniile v skupno delovanje. Mi sicer vemo, da dr. Gregra glasilo bode še vedno naglašalo skrajne nazore, ali zmernejši mladočeški politiki so se pa že iztreznili in hočejo narediti baš narodno enakopravnost za podlago svojemu bodočemu delovanju. Popolen prevrat se v tem oziru precej ne bode zvršil, ali veselo znamenje, da se je ta prevrat začel. Narodna enakopravnost je tudi jedino

prava podlaga, na kateri moremo Slovenci s Čehi skupno delovati. Če Mladočehi proglase narodno enakopravnost za glavno točko svojega programa, bomo mi gotovo prvi, ki bomo priporočali tesnejšo zvezo z Mladočehi. Seveda, dokler je Mladočehom državno pravo vse, tako dolgo Slovenci ne moremo in ne smemo za njimi, ker bi s tem le sebi škodovali.

Po teh dogodkih odnosi mej levico in vlado ne morejo ostati tako presrčni, kakor so bili dosedaj. Vlada bode morala iskati zopet bolj opore na desnici. Mi vemo, da levičarji ne bodo jej naravnost nasprotovali, ali že gledé na svoje volilce ne morejo več ostati kot vladna stranka. Ker naravnost v opozicijo iz umljivih vzrokov ne pojdejo, bodo morali gledati, da si ohranijo neko samostojnost. Odnosi mej levico in vlado bodo vedno hladnejši in to bode le desnici v korist.

Pa še nekaj drugega se je pa pripetilo, kar utegne imeti še velike posledice. Razmere mej Rusini in Poljaki v Galiciji se vidnoboljšajo. To se jasno vidi pri letošnjem deželnozborskem zborovanju. Pri otvorjenju je gališki deželni maršal bil Rusine pozdravil tudi v rusinščini. To dosedaj v Galiciji ni bila navada. Nedavno bi se bili Poljaki hudo spodtikali nad tem pozdravom, ali letos od nobene strani ni bilo proti temu ugovora. Deželni zbor se je izrekel, da se prestavijo rusinski uradniki v svoje rusinske kraje, da bode izvedenje narodne enakopravnosti mogoče. Šolski odsek deželnega zbora je pa sklenil priporočati, da se osnuje jedna popolna rusinska gimnazija. To so sicer majhne stvari, ali dobro dokazujejo, da nasprotje mej Rusini in Poljaki pojema.

Ta prevrat prihaja od tod, da je mladorusinska stranka dobila večji vpliv mej Rusini. Ta stranka ne išče blaginje v dobrih odnosih z Rusi, temveč s Poljaki. Poslednji so največ sovražili Rusine baš zaradi njih rusofilstva, kar gotovo ni bilo umestno, če pomislimo, kako Rusi grdo ravna s Poljaki.

Nasprotje mej Rusini in Poljaki je imelo slab vpliv na vso slovansko politiko v Avstriji. Poljaki se baš zaradi Rusinov niso hoteli postaviti na stališče narodne enakopravnosti, četudi bi to stališče bilo posebno ugodno za sleške in bukovinske Poljake. Poljaki so pa vpliven faktor v državnem zboru. Če se odločno izreka za narodno enakopravnost, bode vlada morala se bolj ozirati na želje avstrijskih Slovanov in to je sedaj pričakovati. Narodna enakopravnost je stališče, na katerem se moremo avstrijski Slovani zjediniti za skupno postopanje. Kakor se sedaj kaže, so odločilne stranke dveh prvih avstrijskih slovanskih narodov približujejo vedno bolj temu stališču in popuščajo druge separatistične težnje. Dolžnost naših državnozborskih zastopnikov bode s svojim vplivom pospeševati ta prevrat. Tako je mogoče, da avstrijski Slovani pridemo vendar do skupnega programa, po katerem že tako dolgo tečimo. Če se to zgodi, bodo se Slovani vse drugače poštevali na Dunaju in nemški hegenomiji bode za zmirom odklenkalo v Avstriji.

Politični pregled.

Katoliški shod. — V Ljubljani se snide letos slovenski katoliški shod. Mi tudi z veseljem ta shod pozdravljamo, posebno, ker se bode na njem tudi razgovarjalo o našem narodnem vprašanju. Neki slovenski list je izrekel misel, da bi se shod izrekel za Zjedinjeno Slovenijo in poslal k cesarju deputacijo, da mu izrazi to željo. Mi smo gotovo prijatelji ideji Zjedinjene Slovenije, ali vendar dvomimo, da bi bilo umestno v sedanjem trenutku ta stvar spravljati v razgovor. Taka vprašanja se sedaj ne dajo kar dognati naravnost z vladarjem. Mladočehi so se tudi po volilnih shodih bahali, da se bodo o izvršenju češkega državnega prava pogajali naravnost z vladarjem, ali vendar dosedaj še niso prišli v tak položaj, da bi mogli izpolniti dane obljube. V jednako kočljiv položaj bi prišli Slovenci, ko bi sedaj sprožili vprašanje o Zjedinjeni Sloveniji. Tako vprašanje bi napravilo razpor mej desničarji, kar bi bilo le levici v prid. Vsakdo ve, da smo avstrijski Slovani razdeljeni v dva tabora v deželne in narodne avtonomiste. S takim vprašanjem, kakor je Zjedinjena Slovenija bi se to nasprotje le povečalo. Tako velika vprašanja se pa ne dajo dognati, dokler se o njih vsi ne sporazumemo in ne dobimo skupnega programa. To sporazumljenje napraviti bode naloga slovanskim državnim poslancem. Sploh pa vprašanje o Zjedinjeni Sloveniji poprej ne more pričakovati ugodne rešitve, da se vsi avstrijski Slovani zlasti Čehi preverijo, da deželna avtonomija nam ni koristna. Do tega bode pač prišlo prej ali slej. Dokler se pa še mej Slovenci najdejo močje, ki se potegujejo za razširjenje pravic sedanjih kronovin, na Zjedinjeno Slovenijo niti misliti ni. Sploh je pa naše mnenje, da bi v sedanjem težavnem času Slovani morali iskati le tistega, kar nas druži, ne tistega, kar nas loči. Zatorej je najbolje, da se potegujemo pred vsem za narodno enakopravnost. Če slovenski katoliški shod v tem stori kak odločen in jasen sklep, je v narodnem oziru storil svojo dolžnost. Rečemo pa jasen sklep, ne zaviti v kake dvomljive fraze. Dotična resolucija graškega katoliškega shoda se nam ni zdela prav jasna, ali nadejamo, da katoliški shod v Ljubljani se v tem oziru jasneje izreče, vsaj se za to tudi imenuje slovenski katoliški shod, in razmere v Ljubljani so tudi drugačne kakor v Građci.

Češkonemška sprava. — Kakor omenjamo v uvodnem članku, v petek Mladočehi v spravi seji niso naglašali češkega prava. Zaradi tega smo mi izrazili nado, da se Mladočehi postavijo na stališče ustave. Žal, da smo se motili. V petek Mladočehi le zaradi tega niso govorili, ker se še skupno niso posvetovali, kako stališče naj zavzamejo proti novemu položaju. Kmalu potem so imeli v klubu posvetovanje in radikalni elementi so zopet zmagali s svojimi nazori. Posledica temu je bila, da so v poznejši seji spravnega odseka izjavili, da se sprava ne da drugače doseči, kakor če se prizna češko državno pravo. Le to nas veseli, da se veleposestniki, Staročehi in pa zmernejši Mladočehi vendar le držé v prvi vrsti narodne enakopravnosti. S časom bodo že vsi Mladočehi spoznali, da le na podlagi člana XIX naše ustave moremo avstrijski Slovani priti do svojih pravic in da le ta član more biti podlaga njih skupnemu programu.

Češko. — V češkem deželnem zboru predlagal je poslanec Vašaty, da se osnuje deželna zavarovalna banka za zavarovanje proti požarom. Utemeljujoč svoj predlog je hudo grajal vlado, da ovira osnovo deželnih zavarovalnic. Predlog se je izročil posebnemu odseku. — Spravne predloge baje v deželnem zboru ne pridejo na vrsto. Vrhovni deželni maršal jih ne bode postavil na dnevni red, da ne bode burne debate. Da bi deželni zbor sklenil, da se ta stvar odloži, dokler se pomirijo duhovi, je gotovo.

Tirolsko. — Italijanski poslanci izgubili so svoje mandate, ker niso prihajali k sejam deželnega zbora. Zatorej bodo letos še jedenkrat dopolnilne volitve. — Šolski odsek se po-